

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ
НА ЗАКОНОТ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА
КОМУНИКАЦИЈИТЕ

Скопје, јули 2012 година

В О В Е Д

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Во легислативата на Република Македонија со Законот за следење на комуникациите („Службен весник на Република Македонија“ број 121/06 и 110/08) се уредуваат прашањата што се однесуваат на условите и постапката за следење на комуникациите, начинот на постапување, чување и користење на добиените информации и податоци со примената на овој закон и контролата на законитоста на следењето на комуникациите.

Имено, во Главата II од овој Закон уредени се условите и постапката за следење на комуникациите за откривање и гонење на сторителите на кривични дела, во Главата III уредени се условите и постапката за следење на комуникациите заради заштита на интересите на безбедноста и одбраната на земјата, а во Главата IV уредени се прашањата за вршење надзор и контрола над спроведувањето на мерките предвидени во овој закон.

Со донесувањето на Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 150/10), во Главата XIX „Посебни истражни мерки“ покрај останатото, уредени се прашањата во врска со целта и видовите на посебните истражни мерки (член 252), кривичните дела за кои може да се определат посебни истражни мерки (член 253), органот овластен за наредување на посебните истражни мерки (член 256), содржината на наредбата (член 257), овластениот орган за спроведување на посебните истражни мерки (член 258), како и времетраењето на примената на мерките (член 260).

Исто така, со цел надминување на забелешките изнесени во Извештајот на Европската Комисија за напредокот на Република Македонија за 2011 година, во кој е констатирано дека “Директната вмешаност на Министерот за внатрешни работи при одобрување на следење останува во сила и Законот за следење на комуникации допрва треба да се измени...”, утврдена е потреба од изменување на членот 17 од Законот за следење на комуникациите, со кој е определено дека наредбата за следење на комуникациите од членот 16 на овој закон, надлежниот јавен обвинител веднаш ја доставува до министерот за внатрешни работи, а врз основа на доставената наредба, министерот за внатрешни работи со решение определува овластено службено лице, одговорно за спроведување на издадената наредба.

За таа цел, се пристапи кон соодветни интервенции на Законот за следење на комуникациите, во насока на ревидирање на наведеното решение на начин на кој се предвидува во случај кога следењето на комуникациите се врши од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција или Царинската управа, надлежниот јавен обвинител издадената наредба да ја достави до полицискиот

службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот. Наведената интервенција во членот 17 имплицира и соодветно изменување на решението во однос на барањето за донесување наредба за следење на комуникациите. Согласно предложеното решение, барање за донесување наредба за следење на комуникациите до надлежниот судија поднесува надлежниот јавен обвинител по сопствена иницијатива или по предлог на овластено лице на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот.

Во оваа смисла, со Предлогот на Законот за изменување и дополнување на Законот за следење на комуникациите ќе се изврши усогласување на одредбите на Законот за следење на комуникации со новиот Закон за кривична постапка, а паралелно ќе се постапи согласно забелешките на Европската Комисија констатирани во Извештајот за напредокот на Република Македонија за 2010 година во однос на улогата на министерот за внатрешни работи во постапката за следење на комуникации и ќе се надминат определени проблеми констатирани при практичната имплементација на овој Закон.

Во процесот на изготвување на предложениот закон, покрај консултираните компаративни искуства во предметната област, земени се предвид укажувањата и забелешките изнесени од страна на претставниците на Европската комисија во Брисел, на техничкиот состанок одржан во Министерството за внатрешни работи во периодот 18-19 јуни 2012 година. Во таа насока, покрај наведените интервенции со кои се надминуваат забелешките на Европската комисија изнесени во однос на инволвираноста на министерот за внатрешни работи во постапката за следење на комуникациите, извршени се и интервенции во однос на рокот за одлучување на судијата на претходната постапка за барањето за следење на комуникациите; обезбедување законска гаранција за комисијата на Собранието на Република Македонија во вршењето на надзорот над спроведувањето на посебната истражна мерка следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција, Царинската управа и Министерството за одбрана, со овозможување на истата во полн состав и без претходна најава, да има право на пристап до просториите на органите овластени за следење на комуникациите и до информациите поврзани со следењето на комуникациите; предвидување контрола над спроведувањето на посебната истражна мерка следење на комуникациите која ја врши надлежниот јавен обвинител согласно посебен закон; зголемување на глобата предвидена за правно лице доколку произведува, нуди на продажба, продава, врши увоз, извоз, реекспорт или држи средства за следење на комуникации без одобрение на Министерството за внатрешни работи, како и предвидување глоба за физичко лице ако произведува, нуди на продажба, продава, врши

увоз, извоз, реекспорт или држи средства за следење на комуникациите без одобрение на Министерството за внатрешни работи.

Имајќи го предвид наведеното, Министерството за внатрешни работи предлага изменување и дополнување на Законот за следење на комуникациите.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН

Основната заложба при изготвување на Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за следење на комуникациите е усогласување на овој Закон со Законот за кривичната постапка, како и создавање на формално правни претпоставки во рамките на кои ќе се констатира напредок на Република Македонија во остварувањето на нејзините аспирации за членство во Европската Унија.

Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за следење на комуникациите се заснова врз истите начела врз кои е заснован и Законот за следење на комуникациите.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Предлогот на законот не предизвикува финансиски импликации врз Буџетот на Република Македонија.

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ И НАЧИНОТ НА НИВНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, КАКО И ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

За спроведување на предложениот закон не се потребни дополнителни финансиски средства од Буџетот на Република Македонија и истиот не повлекува материјални обврски за одделни субјекти.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ

Член 1

Во Законот за следење на комуникациите („Службен весник на Република Македонија“ бр.121/06 и 110/08), членот 1 се менува и гласи:

„Со овој закон се уредуваат постапката за следење и снимање на телефонските и другите електронски комуникации (во натамошниот текст: следење на комуникациите“), начинот на постапување, чување и користење на податоците и доказите прибавени со следење на комуникациите и контролата на законитоста на следењето на комуникациите.

Член 2

Членот 2 се брише.

Член 3

Во член 4 во ставот 1 зборот „овластено“ се брише.

Член 4

Членот 5 се менува и гласи:

„Следење на комуникациите се остварува во постапка утврдена со овој закон, со која не се загрозуваат човековите слободи и права.“

Член 5

Во член 7 став 1 точката 1) се менува и гласи:

„1) комуникација – технички процес на испраќање, пренос и примање на било каков говор, податоци, звуци, сигнали, пишуван текст, статички и подвижни слики, кои служат за размена на информации помеѓу луѓето, помеѓу луѓето и предметите, помеѓу предметите или за управување со било каков предмет со помош на телекомуникациски систем.

Поимот „комуникација“ се однесува на сите видови телефонски и други електронски комуникации како интернет протокол, говор преку интернет протокол, интернет страница и електронска пошта;“.

Точката 2) се менува и гласи:

„2) следење на комуникациите – тајно дознавање на содржината на која и да е комуникација и истовремено создавање технички запис за содржината на комуникацијата, со можност да се репродуцира;“.

Точката 3) се менува и гласи:

„3) средства за следење на комуникациите – електронско, механичко или друго средство со чија помош може да се дознае или сними содржината на која и да е комуникација;“.

Точката 5) се менува и гласи:

„5) телекомуникациска услуга – секоја услуга што им обезбедува на корисниците можност да испратат, пренесат или примат каков и да е говор, податоци, звуци, сигнали, пишуван текст, статички и подвижни слики пренесени во целост или само во некој дел преку телекомуникацискиот систем;“.

Во точката б) зборовите „Министерството за внатрешни работи“ се заменуваат со зборовите „Јавниот обвинител, Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција и Царинската управа“.

Во точката 7) по зборовите „овластени органи за следење на комуникациите –“ се додаваат зборовите „Јавниот обвинител“, а по зборовите „Министерството за внатрешни работи“ се става запирка и се додаваат зборовите „Управата за финансиска полиција, Царинската управа“.

Член 6

Во насловот на Главата „II. Услови и постапка за следење на комуникациите за откривање и гонење на сторители на кривични дела“ зборовите „Услови и“ се бришат.

Член 7

Членот 8 се брише.

Член 8

Членот 9 се менува и гласи:

„Барање за донесување наредба за следење на комуникациите, до надлежниот судија поднесува надлежниот јавен обвинител по сопствена иницијатива или на предлог на полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот.“.

Член 9

Членот 10 се менува и гласи:

„Барањето за следење на комуникациите се поднесува до судијата на претходната постапка во писмена форма и содржи:

- законски назив на кривичното дело;
- лицето или предметите врз кои ќе се примени посебната истражна мерка следење на комуникации;
- техничките средства кои ќе се применат;
- обемот и местото на спроведување на посебната истражна мерка следење на комуникации;
- сознанијата и доказите врз основа на кои се засноваат основите на сомневање и образложение за причините поради кои податоците или доказите не можат да се соберат на друг начин;
- органот кој треба да ја спроведе наредбата;

- времетраењето на посебната истражна мерка следење на комуникации и
- видот на телекомуникацискиот систем, телефонскиот број или друг податок за идентификација на телекомуникацискиот приклучок.“

Член 10

Во член 11 став 1 бројот „72“ заменува со бројот „48“.

Член 11

Во член 11-а став 3 алинејата 1 се менува и гласи:

„- веднаш го известува полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот, за спроведување на усната наредба, во случај кога следењето на комуникациите се врши од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција или Царинската управа,“.

Во алинејата 3 бројот „24“ се заменува со бројот „48“.

Во ставот 4 зборовите „Министерството за внатрешни работи“ се заменуваат со зборовите „Полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот,“.

Во ставот 5 зборовите „од членот 8 на“ се заменуваат со зборовите „утврдени со“.

Во ставот 6 зборовите „30 дена“ се заменуваат со зборовите „четири месеци“.

Во ставот 7 зборовите „кривичниот совет на надлежниот суд“ се заменуваат со зборовите „надлежниот првостепен суд во совет составен од тројца судии“.

Во ставот 8 бројот „24“ се заменува со бројот „48“.

Во ставот 9 зборовите „кривичниот совет на надлежниот суд“ се заменуваат со зборовите „советот од ставот 7 на овој член“.

Член 12

Членот 13 се брише.

Член 13

Во член 15 во ставот 1 зборовите „30 дена“ се заменуваат со зборовите „четири месеци“.

Во ставот 2 зборовите „овластеното лице од членот 9 на овој закон“ се заменуваат со зборовите „полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот“, а зборот „посебно“ се брише.

Во ставот 3 зборот „посебно“ се брише.

Во ставот 4 зборовите „30 дена“ се заменуваат со зборовите „четири месеци“.

Во ставот 5 зборовите „овластеното лице од членот 9 на овој закон“ се заменуваат со зборовите „полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот,“.

Во ставот 6 зборовите „30 дена“ се заменуваат со зборовите „четири месеци“.

Во ставот 7 зборовите „една година“ се заменуваат со зборовите „14 месеци“.

Член 14

Во членот 16 зборот „судот“ се заменува со зборовите „судијата на претходната постапка“.

Член 15

Членот 17 се менува и гласи:

„Во случај кога следењето на комуникациите се врши од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција или Царинската управа, надлежниот јавен обвинител издадената наредба ја доставува на полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот.“

Член 16

Членот 19 се брише.

Член 17

Членот 21 се брише.

Член 18

Членот 22 се брише.

Член 19

Во член 23 во ставот 1 по зборот „комуникациите“ запирката и зборовите „до донесување на решение за спроведување на истрага“ се бришат.

Член 20

Членот 24 се брише.

Член 21

Во член 25 во ставот 1 зборовите „условите или“ се бришат, а зборот „утврдени“ се заменува со зборот „утврдена“.

Во ставот 2 по зборот „закон“ запирката се заменува со точка и зборовите до крајот на реченицата се бришат.

Член 22

Членот 25-а се брише.

Член 23

Во член 26 ставот 1 се брише.

Во ставот 2 кој станува став 1 зборовите „ставот 1 на овој член“ се заменува со зборовите „членот 25 од овој закон“.

Во ставот 3 кој станува став 2 бројот „2“ се заменува со бројот „1“.

Ставовите 4 и 5 стануваат ставови 3 и 4.

Член 24

Членот 27 се брише.

Член 25

Во член 28 во ставот 2 зборовите „судот што донел наредба“ се заменуваат со зборовите „судот што ја донел односно судот што е надлежен за донесување на наредбата“.

Член 26

Во насловот на Главата „III. Услови и постапка за следење на комуникациите заради заштита на интересите на безбедноста и одбраната на земјата“ зборовите „Услови и“ се бришат.

Член 27

Во член 29 ставот 3 се брише.

Член 28

Во член 30 ставот 2 се брише.

Ставот 3 кој станува став 2 се менува и гласи:

„Барањето за следење на комуникациите од ставот 1 на овој член се доставува до Јавниот обвинител на Република Македонија“.

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Јавниот обвинител од ставот 2 на овој член, барањето за следење на комуникациите од ставот 1 на овој член го поднесува до судијата на Врховниот суд на Република Македонија, одреден со внатрешниот распоред на судот.“

Член 29

Членот 32 се брише.

Член 30

Членот 35 се менува и гласи:

„Надзор над спроведувањето на посебната истражна мерка следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција, Царинската управа и Министерството за одбрана, врши Собранието на Република Македонија.“

Член 31

По членот 36 се додава нов член 36-а, кој гласи:

„Член 36-а

Во органите овластени за следење на комуникациите, комисијата од членот 36 од овој закон, во полн состав и без претходна најава, има право на пристап до просториите и информациите поврзани со следењето на комуникациите.“

Член 32

Во член 37 по зборовите „Министерството за внатрешни работи“ се става запирка и се додаваат зборовите „Управата за финансиска полиција, Царинската управа“.

Член 33

По членот 38 се додаваат два нови члена 38-а и 38-б, кои гласат:

„Член 38-а

Контрола над спроведувањето на посебната истражна мерка следење на комуникациите врши надлежниот јавен обвинител согласно посебен закон.

Член 38-б

Судијата на Врховниот суд кој ја издал наредбата за примена на посебната истражна мерка следење на комуникациите, врши контрола над спроведувањето на мерката.“

Член 34

Во член 39-а во ставот 1 процентот „7%“ се заменува со процентот „15%“, а процентот „10%“ се заменува со процентот „20%“.

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Глоба во износ од 3.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице ако произведува, нуди на продажба, продава, врши увоз, извоз, реекспорт или држи средства за

следење на комуникации без одобрение на Министерството за внатрешни работи.“

Ставот 3 станува став 4.

Член 35

Во целиот текст на законот зборовите „надлежниот истражен судија“, „надлежниот судија“ и „истражниот судија“ се заменуваат со зборовите „судијата на претходната постапка“.

Член 36

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 26 ноември 2014 година, освен одредбите на членовите 2, 3, 5 со исклучок на делот што се однесува на јавниот обвинител, 8, 10, 11, 13 ставови 2, 3 и 4, 15, 21 став 2, 22, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 и 34 од овој закон, како и одредбите за кривичните дела во надлежност на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и на специјализираното судско одделение за судење на дела од областа на организираниот криминал и корупцијата при Основниот суд Скопје I Скопје, за кои ќе започне да се применува од 26 ноември 2012 година.

О Б Р А З Л О Ж Е Н И Е

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ

Во легислативата на Република Македонија со Законот за следење на комуникациите („Службен весник на Република Македонија“ број 121/06 и 110/08) се уредуваат прашањата што се однесуваат на условите и постапката за следење на комуникациите, начинот на постапување, чување и користење на добиените информации и податоци со примената на овој закон и контролата на законитоста на следењето на комуникациите.

Со донесувањето на Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.150/10), во Главата „XIX. Посебни истражни мерки“ покрај останатото, уредени се прашањата во врска со целта и видовите на посебните истражни мерки (член 252), кривичните дела за кои може да се определат посебни истражни мерки (член 253), органот овластен за наредување на посебните истражни мерки (член 256), содржината на наредбата (член 257), овластениот орган за спроведување на посебните истражни мерки (член 258), како и времетраењето на примената на мерките (член 260).

Со цел, усогласување на овие два закона, во Предлогот на законот, најнапред е редефиниран предметот на уредување на овој закон, во смисла дека условите за спроведување на посебната мерка „следење и снимање на телефонските и другите електронски комуникации“ не се повеќе предмет на уредување на Законот за следење на комуникациите, бидејќи истите се уредени во Законот за кривичната постапка.

Со оглед дека со овој закон се уредува постапката, а не и условите за следење на комуникациите се пристапи кон бришење на член 2 од Законот.

Имајќи го предвид новото термилошко дефинирање на оваа посебна истражна мерка и на засегнатите субјекти за нејзино спроведување, а со цел успешна практична имплементација на одредбите на овој закон, се пристапува кон дефинирање и термилошко усогласување на одделните изрази употребени во овој закон. Во оваа смисла, во членот 5 од Предлогот на законот редефинирани се поимите на „комуникација“, „следење на комуникациите“, „средства за следење на комуникациите“ и „телекомуникациска услуга“, при што поимот „комуникација“, се однесува на сите видови на телефонски и други електронски комуникации како интернет протокол, говор преку интернет протокол, интернет страница и електронска пошта. Воедно е извршено и прецизирање на поимите „давател на телекомуникациски услуги“ и „овластени органи за следење на комуникациите“, каде се предвидени Јавниот обвинител, Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција и Царинската управа.

Суштинската измена која практично претставува надминување на забелешката изнесена во Извештајот на Европската Комисија за

напредокот на Република Македонија за 2011 година, во кој е констатирано дека “Директната вмешаност на Министерот за внатрешни работи при одобрување на следење останува во сила и Законот за следење на комуникации допрва треба да се измени...”, се однесува на членот 17 од Законот за следење на комуникациите, со кој е определено дека наредбата за следење на комуникациите од членот 16 на овој закон, надлежниот јавен обвинител веднаш ја доставува до министерот за внатрешни работи, а врз основа на доставената наредба, министерот за внатрешни работи со решение определува овластено службено лице, одговорно за спроведување на издадената наредба.

За таа цел, се пристапи кон соодветни интервенции на Законот за следење на комуникациите, во насока на ревидирање на наведеното решение на начин на кој се предвидува во случај кога следењето на комуникациите се врши од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција или Царинската управа, надлежниот јавен обвинител издадената наредба ќе ја достави до полицискиот службеник на Министерството за внатрешни работи односно припадникот на Управата за финансиска полиција односно со закон овластеното лице на Царинската управа кој/кое го води случајот.

Во оваа смисла, со Предлогот на Законот за изменување и дополнување на Законот за следење на комуникациите ќе се изврши усогласување на одредбите на Законот за следење на комуникации со новиот Закон за кривична постапка, а паралелно ќе се постапи согласно забелешките на Европската Комисија констатирани во Извештајот за напредокот на Република Македонија за 2010 година во однос на улогата на министерот за внатрешни работи во постапката за следење на комуникации и ќе се надминат определени проблеми констатирани при практичната имплементација на овој Закон.

Во процесот на изготвување на предложениот закон, покрај консултираните компаративни искуства во предметната област, земени се предвид укажувањата и забелешките изнесени од страна на претставниците на Европската комисија во Брисел, на техничкиот состанок одржан во Министерството за внатрешни работи во периодот 18-19 јуни 2012 година. Во таа насока, покрај интервенциите во членовите 9 и 17 од Законот за следење на комуникациите, извршени се интервенции и во однос на рокот за одлучување на судијата на претходната постапка за барањето за следење на комуникациите; обезбедување законска гаранција за комисијата на Собранието на Република Македонија во вршењето на надзорот над спроведувањето на посебната истражна мерка следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција, Царинската управа и Министерството за одбрана, со овозможување на истата во полн состав и без претходна најава, да има право на пристап до просториите на органите овластени за следење на комуникациите и до информациите поврзани со следењето на комуникациите; предвидување контрола над спроведувањето на посебната

истражна мерка следење на комуникациите која ја врши надлежниот јавен обвинител согласно посебен закон; зголемување на глобата предвидена за правно лице доколку произведува, нуди на продажба, продава, врши увоз, извоз, реекспорт или држи средства за следење на комуникации без одобрение на Министерството за внатрешни работи, како и предвидување глоба за физичко лице ако произведува, нуди на продажба, продава, врши увоз, извоз, реекспорт или држи средства за следење на комуникациите без одобрение на Министерството за внатрешни работи. Со останатите одредби на Предлогот на законот се врши усогласување со одредбите на Законот за кривичната постапка што се однесуваат на посебната истражна мерка следење на комуникациите. Имено, со оглед дека условите за преземање на посебната истражна мерка следење на комуникациите се уредени со Законот за кривичната постапка, сите одредби од постојниот Закон за следење на комуникациите кои ги регулираат прашањата што сега се предмет на уредување на Законот за кривичната постапка, се бришат.

II. МЕЃУСЕБНАТА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Решенијата содржани во предложените одредби се меѓусебно поврзани и имаат за цел усогласување на одредбите на Законот за следење на комуникациите со новиот Закон за кривичната постапка, надминување на забелешките на Европската Комисија изнесени во Извештајот за напредокот на Република Македонија за 2010 година во однос на улогата на министерот за внатрешни работи во постапката за следење на комуникации, како и надминување на определени проблеми констатирани при практичната имплементација на овој Закон.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со усвојување на предложените решенија ќе се постигне целосна хармонизација на позитивната законска регулатива и одржување на конзистентноста на правниот поредок во Република Македонија, како и надминување на изнесените забелешки од страна на Европската комисија во однос на ова прашање.

IV. ПРОПИСИ ШТО ТРЕБА ДА СЕ ДОНЕСАТ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Со донесувањето на Предлогот на законот за изменување и дополнување на Законот за следење на комуникациите не се создава потреба од донесување на подзаконски акти.

ИЗВОД НА ОДРЕДБИ ОД ЗАКОНОТ ЗА ПОЛИЦИЈА ШТО СЕ МЕНУВААТ

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите и постапката за следење на комуникациите, начинот на постапување, чување и користење на добиените информации и податоци со примената на овој закон и контролата на законитоста на следењето на комуникациите.

Член 2

Никој не смее без наредба на надлежен суд да врши следење на комуникациите, освен ако му се наменети или постои согласност на лицето или лицата кои се вклучени во комуникацијата.

Член 4

Податоците собрани со овластено следење на комуникациите и регистрите во врска со нив, претставуваат класифицирани информации со соодветен степен на класификација, согласно прописите за класифицирани информации.

Во текот на постапката, се врши декласификација на податоците од ставот 1 на овој член, доколку се исполнети условите утврдени со посебен закон.

Член 5

Следење на комуникациите се остварува под услови определени со овој закон, на начин и во постапка со која не се загрозуваат човековите слободи и права што не се предмет на ограничување согласно со овој закон.

Следење на комуникациите може да трае само одредено време, што е потребно за собирање на податоци заради остварување на целите на следењето, определени со овој закон.

Член 7

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1) комуникација - секоја непосредна конверзација и секој пренос на човечки глас, на знаци, сигнали, пишуван текст, слики, звуци, бази на податоци или информации од каква било природа;

2) следење на комуникациите - тајно дознавање на содржината на која и да е комуникација меѓу луѓето и истовремено создавање технички запис за содржината на комуникацијата, со можност да се репродуцира;

3) средства за следење на комуникациите - електронско, механичко или друго средство со чија помош може да се дознае или снимат содржината на која и да е комуникација меѓу луѓето;

4) телекомуникациски систем - средства, уреди, инструменти и медиум за пренос;

5) телекомуникациска услуга - секоја услуга што им обезбедува на корисниците можност да испратат или примаат знаци, сигнали, пишуван текст, слики, звуци, бази на податоци или информации од која било природа, пренесени во целост или само во некој дел преку телекомуникацискиот систем;

6) давател на телекомуникациски услуги - овластено правно лице или повеќе правни лица кои на Министерството за внатрешни работи ги прават достапни услугите на јавниот телекомуникациски систем или обезбедуваат пристап до истиот, заради негово користење;

7) овластени органи за следење на комуникациите - Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана. Министерството за одбрана е овластен орган за следење на комуникациите само во делот на фреквентниот спектар на радио бранови на високи, многу високи и ултра високи фреквенции (HF, VHF и UHF) кои се одредени за потребите на одбраната.

II. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ ЗА ОТКРИВАЊЕ И ГОНЕЊЕ НА СТОРИТЕЛИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА

Член 8

Судот може да нареди следење на комуникациите кога постојат основи на сомневање дека се подготвува, во тек е извршување или е сторено кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку четири години, како и за кривични дела за кои постојат основи на сомневање дека се подготвуваат, во тек е извршување или е сторено кривично дело од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение, заради обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка, кои на друг начин не можат да се обезбедат или нивното обезбедување би било сврзано со поголеми тешкотии.

Заради обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка, кои на друг начин не можат да се обезбедат или нивното обезбедување би било сврзано со поголеми тешкотии, судот може да нареди следење на комуникациите и за кривичните дела од Кривичниот законик:

- неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од членот 215,
- изнуда од членот 258,
- уцена од членот 259,
- перење пари и други приноси од казниво дело од членот 273,
- криумчирање од членот 278,
- царинска измама од членот 278-а,
- злоупотреба на службената положба и овластување од членот 353,
- проневера во службата од членот 354,
- измама во службата од членот 355,
- послужување во службата од членот 356,

- примање поткуп од членот 357,
- давање поткуп од членот 358,
- противзаконито посредување од членот 359,
- незаконито влијание врз сведоци од членот 368-а,
- злосторничко здружување од членот 394,
- терористичка организација од членот 394-а,
- тероризам од членот 394-б,
- кривични дела против државата (Глава XXVIII) и
- кривични дела против човечноста и меѓународното право (Глава XXXIV), како и за кривични дела сторени преку средствата за електронска комуникација.

Член 9

Барање за донесување наредба за следење на комуникациите врз основа на членот 8 на овој закон, до судот поднесува надлежниот јавен обвинител по сопствена иницијатива или на предлог на овластено лице од министерот за внатрешни работи.

Член 10

Барањето за следење на комуникациите се поднесува до надлежниот истражен судија во писмена форма и содржи податоци за:

- 1) органот кој го поднесува барањето за следење на комуникациите;
- 2) податоци за физичкото лице или одговорното лице во правното лице за чии комуникации се бара да бидат предмет на следење доколку е познато;
- 3) податоци со кои поблиску ќе се определи предметот на следење-таргетот (број на телефонска или друга корисничка линија, е-маил адреса и слично) за кое постојат основи на сомневање дека се користи за комуникација, во случај кога сторителот не е познат;
- 4) основите на сомневање за кривичното дело за кое се бара следење на комуникациите;
- 5) опис на кривичното дело;
- 6) причините поради кои податоците и доказите на друг начин не можат да се обезбедат или нивното обезбедување би било сврзано со поголеми тешкотии;
- 7) видот на комуникациите чие следење се бара и
- 8) времето за кое се бара следење на комуникациите.

Доколку е неопходно да се влезе во дом или други простории или во превозни средства, заради инсталирање, одржување, употреба и отстранување на средства за следење на комуникациите, во барањето од ставот 1 на овој член, тоа се наведува како посебен предлог.

Член 11

За барањето за следење на комуникациите истражниот судија судијата на претходната постапка одлучува најдоцна во рок од 72 48 часа од поднесувањето на барањето.

Ако истражниот судија судијата на претходната постапка не се согласи со барањето за следење на комуникациите, се постапува согласно со одредбите на Законот за кривичната постапка со кои е регулирана постапката во случај кога истражниот судија судијата на претходната постапка не се согласува со предлог на јавниот обвинител.

Член 11-а

По исклучок, од член 11 на овој закон, во итни случаи, кога постои опасност од предизвикување ненадоместлива штета за успешно водење на кривичната постапка, истражниот судија може да издаде усна наредба со која ќе дозволи следење на комуникациите за време од 48 часа, врз основа на поднесено усно барање за следење на комуникациите од страна на надлежниот јавен обвинител.

За поднесеното усно барање за следење на комуникациите од надлежниот јавен обвинител и издадената усна наредба, истражниот судија изготвува службена белешка, што се евидентира во судскиот регистар.

За поднесеното усно барање за следење на комуникациите и издадена усна наредба, надлежниот јавен обвинител:

- веднаш го известува Министерството за внатрешни работи за спроведување на усната наредба,
- изготвува службена белешка и
- веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа по добиената усна наредба, доставува писмено барање до истражниот судија, согласно со членот 10 на овој закон.

Министерството за внатрешни работи врз основа на добиеното усно известување од надлежниот јавен обвинител, за спроведување на усно издадена наредба, изготвува службена белешка и веднаш презема мерки за спроведување на наредбата.

Врз основа на поднесеното писмено барање од ставот 3 алинеја 3 на овој член, истражниот судија ќе донесе наредба за следење на комуникациите, најдоцна во рок од 24 часа од неговото поднесување, доколку врз основа на фактите и околностите содржани во барањето оцени дека се исполнети условите од членот 8 на овој закон.

Со наредбата за следење на комуникациите од ставот 5 на овој член, судот ќе дозволи следење на комуникациите за време што е неопходно потребно, но не подолго од 30 дена, вклучувајќи го и времето од 48 часа за кое е издадена усната наредба.

Ако истражниот судија не се согласи со писменото барање од ставот 3 алинеја 3 на овој член, по барањето одлучува кривичниот совет на надлежниот суд согласно со Законот за кривичната постапка.

Ако во рок од 24 часа од усно издадената наредба, надлежниот јавен обвинител не достави писмено барање до истражниот судија, ќе се смета дека не е издадена наредба за следење на комуникациите, што судијата го констатира во службена белешка.

Во случај од ставот 8 на овој член, како и во случај кога кривичниот совет на надлежниот суд го одбил барањето за следење на комуникациите, следењето на комуникациите што се врши врз основа на претходно издадената усна наредба се прекинува врз основа на известување од надлежниот јавен обвинител, а податоците собрани со следењето врз основа на издадената усна наредба, се ништат, согласно со членот 26 на овој закон.

Член 13

Наредбата за следење на комуникациите содржи податоци за:

- 1) органот на чие барање се наредува следење на комуникациите;
- 2) идентитетот на физичкото лице или одговорното лице во правното лице чии комуникации ќе бидат предмет на следење, доколку се познати;
- 3) податоци со кои поблиску ќе се определи предметот на следење-таргетот (број на телефонска или друга корисничка линија, е-маил адреса и слично) за кое постојат основи на сомневање дека се користи за комуникација, во случај кога сторителот не е познат;
- 4) основите на сомневање за кривичното дело;
- 5) правна квалификација на кривичното дело;
- 6) причините поради кои податоците и доказите на друг начин не можат да се обезбедат или нивното обезбедување би било сврзано со поголеми тешкотии;
- 7) видот на комуникациите што ќе бидат предмет на следење;
- 8) времето за кое се дозволува следењето на комуникациите и
- 9) рокот во кој по извршеното следење на комуникациите податоците се предаваат во судот.

Ако во барањето за следење на комуникациите е наведен посебен предлог од членот 10 став 2 на овој закон, наредбата за следење на комуникациите содржи и податоци за домот, другите простории или превозните средства каде што ќе се врши инсталирање, одржување, употреба и отстранување на средствата за следење на комуникациите.

Член 15

Со наредбата за следење на комуникациите истражниот судија ќе дозволи следење на комуникациите за време што е неопходно потребно, но не подолго од 30 дена сметано од денот на нејзиното донесување.

Пред истекот на рокот од ставот 1 на овој член, доколку овластеното лице од членот 9 на овој закон оцени дека има потреба да се продолжи со следење на комуникациите, должно е до надлежниот јавен обвинител да достави посебен извештај во кој ќе ги наведе резултатите од следењето на комуникациите со предлог за продолжување на рокот за следење на

комуникациите, во кој посебно ќе ги образложи причините поради кои се предлага продолжувањето.

Ако надлежниот јавен обвинител се согласи со предлогот од ставот 2 на овој член или по сопствена иницијатива оцени дека е потребно да се продолжи со следење на комуникациите, пред истекот на рокот од ставот 1 на овој член должен е писмено да го извести истражниот судија за резултатите од следењето на комуникациите со предлог за негово продолжување со посебно образложение за причините поради кои се предлага продолжување на рокот за следење на комуникациите.

Во случај кога надлежниот јавен обвинител предлага продолжување на рокот за следење на комуникациите пред неговото истекување, истражниот судија може, пред истекот на тој рок да донесе наредба за продолжување на рокот за следење на комуникациите, за време не подолго од 30 дена од денот на истекот на рокот, чие продолжување се предлага.

Продолжување на следење на комуникациите може да се дозволи и по истекот на рокот од ставот 1 на овој член. Во тој случај, јавниот обвинител, по сопствена иницијатива или на предлог на овластеното лице од членот 9 на овој закон должен е до истражниот судија да достави писмен предлог за продолжување на рокот за следење на комуникациите, во кој посебно ќе ги образложи причините поради кои се предлага продолжувањето.

Во случај кога надлежниот јавен обвинител предлага продолжување на рокот за следење на комуникациите по истекот на рокот од ставот 1 на овој член, истражниот судија може најдоцна во рок од три дена од денот на поднесување на предлогот да донесе наредба за продолжување на рокот за следење на комуникациите, за време не подолго од 30 дена.

Истражниот судија може да дозволува продолжување на рокот за следење на комуникациите, најмногу во вкупно траење од една година, сметајќи го и времето определено со првата наредба издадена за следење на комуникациите.

Во случај на несогласување на истражниот судија со предлогот за продолжување на рокот за следење на комуникациите, се постапува согласно со членот 11 став 2 од овој закон.

Член 16

Издадената наредба за следење на комуникациите судот веднаш ја доставува до надлежниот јавен обвинител.

Член 17

Наредбата за следење на комуникациите од членот 16 на овој закон, надлежниот јавен обвинител веднаш ја доставува до министерот за внатрешни работи.

Врз основа на доставената наредба од ставот 1 на овој член, министерот за внатрешни работи со решение определува овластено службено лице, одговорно за спроведување на издадената наредба.

Член 19

По истекот на рокот определен за следење на комуникациите, одговорното лице од членот 17 на овој закон изготвува и своерачно потпишува посебен извештај во кој се наведува бројот на издадената наредба за следење на комуникациите врз основа на која се следеле комуникациите, податоци во врска со комуникациите што се следени (број на телефонска или друга корисничка линија, е-маил адреса, имиња на лицата помеѓу кои се одвивала комуникацијата што се следела, датум и час за секоја комуникација што била следена и слично), транскрипција, односно писмен запис на комуникацијата што се следела и реден број на преносниот медиум (ЦД, ДВД и слично) на следената комуникација.

Комуникацијата што се одвива на друг јазик различен од македонскиот јазик се преведува на македонски јазик и неговото кирилско писмо од страна на преведувач.

Преносните медиуми од ставот 1 на овој член се ставаат во запечатена обвивка.

Посебниот извештај од ставот 1 на овој член се доставува до истражниот судија, во рокот определен со наредбата за следење на комуникациите.

Копија од посебниот извештај од ставот 1 на овој член, со преносните медиуми од ставот 2 на овој член, се доставуваат и до надлежниот јавен обвинител, кој преносните медиуми во запечатена обвивка ги чува во специјализирани простории на Јавното обвинителство.

Член 21

Судот може да нареди во кривичната постапка запечатената обвивка од членот 19 став 3 на овој закон да се отвори ако доказите добиени на овој начин треба да бидат употребени во кривична постапка пред судот.

За секое отворање на запечатената обвивка се составува записник.

Член 22

Надлежниот јавен обвинител, врз основа на посебниот извештај од членот 19 на овој закон и другите расположиви докази и податоци цени дали ќе поднесе барање за спроведување на истрага.

Во случај кога надлежниот јавен обвинител нема да поднесе барање за спроведување на истрага, материјалите собрани со следење на тие комуникации во запечатена обвивка се архивираат и се чуваат во специјализирани простории во Јавното обвинителство на начин и под услови утврдени со прописите за класифицирани информации, се до истекот на законски утврдениот рок за застареност на кривичното гонење за делото за кое било наредено следење на комуникациите.

По истекот на рокот од ставот 2 на овој член, податоците се ништат согласно членот 26 од овој закон.

Член 23

Ако податоците собрани со следење на комуникациите, до донесување на решение за спроведување на истрага или податоците што се уништени се објават во јавноста, граѓанинот кој поради тоа претрпел штета има право на судска заштита.

Средствата за надоместок на штетата од ставот 1 на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Член 24

По донесувањето на решение за спроведување на истрага, судот го запознава лицето чија што комуникација е следена со посебниот извештај од членот 19 на овој закон во врска со следењето на неговите комуникации.

Во случајот од ставот 1 на овој член, посебниот извештај за следење на комуникациите нема да му биде даден на запознавање за обвинетиот, се додека во него не се направи нечитлив делот кој спрема мислењето на јавниот обвинител може:

- 1) да ја загрози природата и текот на истрагата;
- 2) да ги загрози лицата кои на кој било начин учествувале во преземање на определени активности и дејствија во врска со следењето на комуникациите и
- 3) да ги загрози интересите на други лица кои не се инволвирани во дејствијата.

Член 25

Податоците собрани со следење на комуникациите не можат да се употребат како доказ во кривичната постапка, кога следењето е извршено спротивно на условите или постапката утврдени со овој закон, како и кога следењето не е извршено во согласност со одредбите на Законот за кривичната постапка.

Во случаите од ставот 1 на овој член, податоците се ништат согласно членот 26 од овој закон, освен во случај кога тие податоци содржат елементи на друго кривично дело.

Член 25-а

Оригиналниот материјал добиен со спроведување на наредбата за следење на комуникациите се чува во специјализирани простории во Министерството за внатрешни работи.

Материјалот од ставот 1 на овој член се чува се до донесување на правосилна пресуда во кривичната постапка во која тој материјал се користел како доказ, а потоа се ништат согласно членот 26 од овој закон.

Член 26

Податоците добиени со следење на комуникациите се ништат во случај од членот 22 став 3, членот 25 став 2 и членот 25-а став 2 на овој закон.

Решение за ништење на податоците од ставот 1 на овој член членот 25 од овој закон, донесува надлежниот судија судијата на претходната постапка врз основа на посебно барање.

Барањето од ставот 2 1 на овој член го доставува надлежниот јавен обвинител или заинтересираното лице.

Ништењето на податоците го врши судија определен од претседателот на судот каде е водена кривичната постапка во која се користени тие податоци.

За извршеното ништење, судијата изготвува извештај.

Член 27

Податоците собрани со следење на комуникациите можат да бидат употребени како доказ и во кривична постапка за друго кривично дело од членот 8 на овој закон, различно од она за кое е наредено следењето.

Член 28

Лицето чијашто комуникација била следена спротивно на одредбите на овој закон, има право на надомест на штета.

За надоместување на штетата од ставот 1 на овој член одлучува судот што донел наредба за следење на комуникациите; односно судот надлежен за донесување на наредбата за следење на комуникациите во итна постапка, што не може да трае подолго од три месеца.

Против одлуката на судот од ставот 2 на овој член оштетениот има право на жалба до повисокиот суд во рок од осум дена од нејзиниот прием. Второстепениот суд одлучува по жалбата во рок од осум дена од нејзиното поднесување.

Надоместување на штетата се врши од Буџетот на Република Македонија.

III. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ ЗАРАДИ ЗАШТИТА НА ИНТЕРЕСИТЕ НА БЕЗБЕДНОСТА И ОДБРАНАТА НА ЗЕМЈАТА

Член 29

Судот може да нареди следење на комуникациите кога постојат основи на сомневање дека се подготвува извршување на кривично дело против државата, против вооружените сили или против човечноста и меѓународното право.

Освен во случаите од ставот 1 на овој член, судот може да нареди следење на комуникациите и кога се подготвува, поттикнува, организира или учествува во вооружен напад против Република Македонија или во онеспособување на нејзиниот безбедносен систем да ги врши своите функции, кога на друг начин не можат да се обезбедат податоци за таквата активност или нивното обезбедување би било сврзано со поголеми

тешкотии за да се спречи извршувањето на кривичното дело, вооружениот напад или онеспособувањето на безбедносниот систем.

Кога во текот на следењето на комуникациите согласно со ставовите 1 и 2 на овој член, ќе се стекнат сознанија за кривично дело од членот 8 на овој закон, дотогаш собраните податоци можат да се користат како доказ во кривичната постапка и постапката продолжува согласно со одредбите од овој закон.

Член 30

Барање за донесување наредба за следење на комуникациите врз основа на членот 29 на овој закон може да поднесе министерот за внатрешни работи или лице овластено од него, како и министерот за одбрана или лице овластено од него.

Барањето за следење на комуникациите поднесено согласно со членот 29 став 2 на овој закон, покрај податоците од членот 10 на овој закон мора да содржи и посебно образложение за причините поради кои се поднесува барањето.

Барањето за следење на комуникациите од ставот 1 на овој член се поднесува до судијата на Врховниот суд на Република Македонија, одреден со внатрешниот распоред на судот. Јавниот обвинител на Република Македонија.

Јавниот обвинител од ставот 2 на овој член, барањето за следење на комуникациите од ставот 1 на овој член го поднесува до судијата на Врховниот суд на Република Македонија, одреден со внатрешниот распоред на судот.

Член 32

Во постапката за следење на комуникациите заради заштита на интересите на безбедноста и одбраната на земјата соодветно се применуваат одредбите на членовите 10 и 13 на овој закон.

Член 35

Надзор над спроведувањето на мерките од страна на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана врши Собранието на Република Македонија.

Член 37

За извршениот надзор над законитоста на спроведувањето на мерките од страна на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана Комисијата поднесува годишен извештај до Собранието на Република Македонија во рок од два месеца по завршувањето на тековната година.

Член 39-а

Глоба во износ од 7% 15% до 10% 20% од вкупниот годишен приход остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за пократок период од годината што му претходи на прекршокот доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе му се изрече за прекршок на правно лице ако произведува, нуди на продажба, продава, врши увоз, извоз, реекспорт или држи средства за следење на комуникации без одобрение на Министерството за внатрешни работи.

За прекршокот од став 1 на овој член, глоба во износ од 6.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице и на трговец поединец.

Глоба во износ од 3.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице ако произведува, нуди на продажба, продава, врши увоз, извоз, реекспорт или држи средства за следење на комуникациите без одобрение на Министерството за внатрешни работи.

Средствата наменети за следење на комуникации ќе се одземат.